

KROONIKA

AKADEEMILISE PÕLLUMAJANDUSE SELTSI TEGEVUSEST

25. mail 1994. a. toimus Kehtnas Akadeemilise Põllumajanduse Seltsi ettekandekoosolek.

Päevakord:

1. Tõuaretustöö Eestis
2. Tutvumine Eesti Mustakirju Karja ja Eesti Peekoni Tõugu Sigade Aretusühistute tööga.

Koosolekut juhatas seltsi president prof. Olev Saveli.

Koosoleku algusosas iseloomustas Kehtna riigimajandi olukorda ja tegevust selle direktor härra Mart Riisenberg.

Endise Kehtna suurmajandi maavalduse 13000 ha-st on jäänud riigimajandile 1400 ha. Töötajate arv on vähenenud 900-lt 140-le. Riigimajandis on 350 lehma, 2000 siga ja 2000 kana. Riigimajandi põhilisteks ülesanneteks on loomade geneetilise potentsiaali säilitamine ning olla koollitus-õppebaasiks. Kehtna Kõrgem Põllumajanduskool tegutseb juriidilise isikuna.

Kehtnas asuvad Eesti Mustakirju Karja Aretusühistu ja Eesti Peekoni Tõugu Sigade Aretusühistu keskused.

O. Saveli andis oma ettekandes ("Tõuaretustöö Eestis") nii sõna kui graafikute ja tabelite varal põhjaliku ülevaate Eesti loomakasvatusest: tõud ja nende aretuspotentsiaal, teiste (välis-) tõugude genofondi kasutamine siinsete tõugude aretamises ning produktiivloomade toodangu näitajad, nende arv ja loomakasvatussaaduste kogutoodang. Ka andis ettekandja ülevaate tõuaretuse organisatsioonist Eestis.

Eesti seakasvatuse olukorrast ja selle valdkonna teadusalasest tööst andis oma ettekandes põhjaliku ülevaate ELVI seakasvatuse osakonna juhataja ja Eesti Peekoni Tõugu Sigade Aretusühistu tegevdirektor K. Eilart.

Ettekandjad ei piirdunud kitsapiirilisel ainult Eesti Mustakirju Karja ja Eesti Peekoni Tõugu Sigade Aretusühistu töö iseloomustamisega.

Koosolekul levitatud uusväljaandest "Tõuinfo" (toimetaja O. Saveli) selgub, et Eestis on käesolevaks ajaks kujundatud järgmine tõuaretuse organisatsioon:

- EV Põllumajandusministeerium
- Eesti Vabariiklik Tõuaretuinspektsioon
- Vabariiklik Jõudluskontrolli Keskus
- Talud, perefarmid, ühistud, osaühingud, kooperatiivid, riigimajandid
- Eesti Mustakirju Karja Aretusühistu
- Aretusühistu "Eesti Punane Kari"
- Eesti Maakarja Kasvatavate Selts
- Suurt Valget Tõugu Sigade Aretusühistu
- Eesti Peekoni Tõugu Sigade Aretusühistu
- Eesti Hobusekasvatavate Selts
- Eesti Linnukasvatavate Selts
- Eesti Lambakasvatavate Selts

Eesti Tõuloomakasvatuse Liidu president on prof. O. Saveli. Organisatsiooni ühistel ettevõtmistel on otsustatud, kuidas läbi viia jõudluskontrolli, loomade märgistamist, on aretatud aretusprogramme jm.

Koosoleku järel tutvustas K. Eilart Kehtna Seakasvatuse Katsejaama ja osaleti eesti mustakirju tõugu pullide ülevaatamisel/esitamisel. Seletusi jagas aretusühistu tegevdirektor E. Siiber.

M. Karelson

Akadeemilise Põllumajanduse Seltsi volikogu koosolek toimus 8. juunil 1994 aastal. Koosolekut juhatas seltsi president prof. O. Saveli ja protokollis M. Karelson.

Koosoleku päevakord: APSi seisukoha kujundamine Põllutöökoja (Majanduskoja) asutamise kohta.

Ettekandjad: prof. M. Tamm ja cand. agr. M. Karelson.

Osavõtjad: APS-i volikogu liikmed O. Saveli, J. Kuum, A. Ilus, Ü. Oll, H. Piho, K. Annuk, O. Kärt, T. Ivask, I. Lemmeti, R. Kõlli, M. Tamm,

M. Karelson. Kutsututest esindas Tartu-maa Tootjate Liitu Agu Kasetalu.

Volikogu informeeriti 23. veebruaril APS-i ettekandekoosoleku ja 30. märtsi aastakoosoleku otsustest (O. Saveli) ning töögrupi arvamustest ja soovitudest (M. Karelson ja M. Tamm). Järgnes arvukalt küsimusi ja seisukohavõtte. Volikogu jäi järgmisele seisukohale.

1. Põllutöökoda (Maamajanduskoda) on vajalik institutsioon maaelu arendamisel, mis peab kujunema usalduslikuks esinduseks maarahvale ja tootjatele sõltumata ettevõtluse vormist.

2. Põllutöökoda tuleb moodustada "alt üles", kusjuures alglülks võiks olla vald kui territoriaalne üksus, mis ühinevad maakonna tasandil konventideks ja seejärel vabariigis põllutöökodaks.

3. Mõistes hetke ideoloogilisi raskusi ja süsteemide liigset paljusust, tuleks alustada üksikute regionaalsete arenduskeskuste moodustamisega, mis hiljem ühinevad konventideks ja seejärel kujundavad põllutöökoda.

4. Põllutöökoda funktsioonideks jääb nõuande, ametikoolituse, infokogumise ja vahendamise korraldamine, regionaalsete arenguprogrammide koordineerimine ning riigi eelarveliste vahendite jaotamine majandusinstituutide vahel nimetatud aladel.

5. Ärevust tekitab selline nõuandesüsteemi väljakujundamise protsess, mille puhul domineerib poliitika ja põllumajandusettevõtjate lahterdamine (eraldatud). See viib paralleelsüsteemide tekkele ning riiklike vahendite ebaotstarbekale kasutamisele.

6. Volikogu kiitis heaks 23. veebruaril 1994. a. APS-i ettekandekoosoleku otsuse nõuandetalituse kohta, kus märgiti, et:

1) nõuandetalitus tuleb luua territoriaalsuse printsiibil – vald, maakond, vabariik;

2) nõuandetalitus olgu koolikeskne, kusjuures maakonnas on tugipunktideks põllumajanduslikud õppeasutused ja vabariigi tasemel Eesti Põllumajandusülikool oma Maaelu Arengu Instituudi (MAI) kaudu;

3) pidada ebaotstarbekaks paralleelstruktuuride loomist riigirahade arvel.

4) nõuandetalituse infokeskus tuleb luua Tartusse EPMÜ MAI juurde ja välja arendada süsteem info liikumiseks maakonda ja sealt edasi.

M. Karelson

AKADEEMILISE PÕLLUMAJANDUSE SELTSI UUSI LIIKMEID

Dembrovski, Ivar-Roman – sünd. 23. 09. 1965, Ph.D. (Edinburghi Ülikool), EPMÜ Maaelu Arengu Instituudi nõuande ja teabelevi arendusgrupi juht. Eriala – põllumajandusnõuande ja teabelevi.

PÕLLUMAJANDUS- JA MAJANDUSTEADUSTE DOKTORINÕUKOGU TEISEST TÖÖPERIOODIST

Eesti Põllumajandusülikooli põllumajandus- ja majandusteaduste doktori-nõukogu esimene tööperiood vältas ajavahemikus 11.06.1992...06.05.1993, mille jooksul omistati kolmel erialal neljale teadurile filosoofiadoktori teaduslik kraad. Teiseks tööperioodiks soovitud kujunes aga sedavõrd pikaks, et esimene väitekirja kaitsmine toimus alles 31. märtsil 1994. Alljärgnevalt tutvustame uusi väitekirjade kaitsjaid nende kaitsmise järjekorras.

Malle Järvan (sünd. 1943) lõpetas Eesti Põllumajanduse Akadeemia agronoomiateaduskonna 1966. a. Töötanud Vabariiklikus Agrokeemia Laboratooriumis agronoom-agrokeemikuna, seejärel EMMTUI keemiliste analüüside kesklaboratooriumis keemikuna. 1972...1975 oli EMMTUI aspirant köögiviljanduse erialal. Edasi töötas köögiviljanduse osakonna noorem-, vanem- ja juhtiv-teadurina. 1978. a. kaitses Läti Maaviljeluse ja Põllumajandusökonomika TU Instituudi

erialanõukogus väitekirja “Väetiste mõju porgandi ja söögipeedi saagile ning kvaliteedile Eesti NSV leetunud kamar-karbonaatmuldadel”, mille alusel talle omistati põllumajandus-kandidaadi kraad agronoomia erialal.

M. Järvani põllumajandusdoktori väitekirja “Köögiviljade nitraadisaldust mõjutavad tegurid” teeb kokkuvõtte ja üldistuse tema poolt 1972...1992. a. läbi viidud katsetest ja mitmesugustest uurimistöödest. Kaitsmisel leiti, et väitekirja teemal oleks vajalik kokkuvõtliku trükise ilmumine ja nii, et seda saaksid lugeda kõik köögiviljakasvatavad ja see võimalduks ka kõigil köögiviljade tarbijail. Väitekirja teemal on autorilt seni trükitud avaldatud 44 artiklit. Ametlike oponentidena esinesid väitekirja avalikul kaitsmisel põllumajandusdoktor, prof. K. Annuk, põllumajandusdoktor, prof. E. Järvesoo ja põllumajandusdoktor R. Kalmet. Väitekirja eduka kaitsmise (31. 03. 1994) tulemusena omistas nõukogu Malle Järvanile põllumajandusdoktori kraadi taimekasvatuse erialal. M. Järvan oli käsitletava tööperioodi esimene dissertant ja ühtlasi antud nõukogus ka esimene teadusdoktori kraadi kaitsnud teadlane. Lisaks sellele on ta veel esimene naisdoktor agronoomia erialal ja üldse kõigi aegade esimene põllumajandusdoktor Eestis köögiviljanduse alal.

Allan Kaasik (sünd. 1964) lõpetas Eesti Põllumajanduse Akadeemia zootehniseeriteaduskonna 1990. a. Sama aasta sügisest jätkas õpinguid aspirantuuris. 1992. a. kraadiõppe ümberkorralduse käigus viidi ta üle doktorantuuri EPMÜ söötmissõpetuse ja toitumisfüsioloogia õppetooli juurde. Töötab EPMÜ aretusõpetuse ja veisekasvatuse õppetooli teadurina. Dissertatsioon “Metaboliseeruv proteiin piimalehmade proteiinitarbe arvestuse alusena” valmis põllumajandusdoktor, prof. Ü. Olli juhendamisel. Dissertatsioonist järeldub, et üleminek seeduva proteiini normeerimiselt metaboliseeruva proteiini normeerimisele on veiste söötmisel perspektiivne. Vastavate tarbenormide ning kalkulatsioonide meetodika väljaselgitamine nõuab aga veel täiendavat uurimist ning ka veel vahetuid loomkatseid. Dissertandil on väitekirja teemal trükitud avaldatud 4 artiklit. Kaitsmisel esinesid ametlike oponentidena põllumajandusdoktor,

prof. A. Ilus, bioloogiadoktor, prof. E. Valdmann, põllumajandusdoktor, prof. E. Rätsep. Väitekirja eduka kaitsmise (31. 03. 1994) tulemusena omistas nõukogu Allan Kaasikule filosoofiadoktori kraadi põllumajandusloomade söötmise erialal.

Maie Raudseping (sünd. 1942) lõpetas Eesti Põllumajanduse Akadeemia kaugõppeteaduskonna 1971. a. Töötas Räpina Aiandustehnikumi laborandina ja õpetajana, Jõgeva Näidissovhoosi dekooraator-lillekasvatajana. 1974...1977 oli EMMTUI köögiviljanduse osakonna aspirant, alates 1977. a. jaanuarist Jõgeva Sordiaretusjaama aretusosakonna nooremteadur ja nüüd Jõgeva Sordiaretuse Instituudi vanemteadur. Dissertatsioon “Agrotehnilised võtted ja spontaanse risttolmlemise võimalikkus aedherne seemnekasvatuse Eestis” valmis põllumajanduskandidaat V. Jaaguse juhendamisel. Väitekirja eesmärgiks oli aedherne seemnekasvatusele sobivate agrotehniliste võtete selgitamine kahe erineva sorditüübi põhjal. Väitekirja teemal on autor trükitud avaldanud 5 artiklit. Ametlike oponentidena esinesid kaitsmisel põllumajandusdoktor prof. J. Lepajõe, põllumajandusdoktor R. Kalmet ja bioloogiadoktor O. Priilinn. Väitekirja kaitsmise (05. 05. 1994.) tulemusena omistas nõukogu Maia Raudsepingule filosoofiadoktori kraadi taimekasvatuse erialal.

Leo Nigul (sünd. 1928) lõpetas Eesti Põllumajanduse Akadeemia zootehnikateaduskonna 1953. a. Töötas Viisu sovhoosi vanemzootehnikuna, oli seejärel ELVTUI aspirant (1955...1958). Tartu Eksperimentaalsovhoosi peazootehnikasedirektor, ELVTUI seakasvatuse osakonna vanemteadur, sektori juhataja, juhtivateadur. Põllumajanduskandidaadi kraadi omandas 1959. a., kaitstud dissertatsiooni “Erinevate söötmisnormide mõju põrsaste kasvule ja arengule” eest. Põllumajandusdoktori kraadi taotlemiseks oli L. Nigulil koostatud trükis ilmunud tööde põhjal referaat sigade söötmise katsete kohta, mis peamiselt olid läbi viidud Kehtna seafarmis 1966...1992. Dissertant andis ülevaate “Uurimisi kasvavate sigade söödaratsioonide paremustamisest proteiinsöötade, tööstusjäätmete ja ergotroopsete ainete abil” oma 24 olulisema trükis ilmunud töö põhjal. Kaitsmisel esinesid ametlike oponentidena bioloogiadoktor

prof. E. Valdmann, põllumajandusdoktor, prof. A. Ilus, põllumajandusdoktor, prof. E. Rätsep. Eduka kaitsmise (05.05.1994) tulemusena omistas nõukogu Leo Nigulile põllumajandusdoktori kraadi põllumajandusloomade söötmise erialal.

Rein Mee (sünd. 1939) lõpetas Eesti Põllumajanduse Akadeemia zootehnika-teaduskonna 1963. a. Töötas Võru rajooni Lepassaare sovhoosi peazootehnikuna, Paide rajooni põllumajandusvalitsuse vanemzootehnikuna, Tõrma karusloomakasvatuse farmijuhatajana, Lääne-Virumaa Hulja sovhoosi direktori asetäitjana ja direktorina. Praegu a/s "Eire" juhatuse esimehe asetäitja. 1985. a. kaitses põllumajanduskandidaadi väitekirja "Kondi-verejahu kasutamine tooreste lihasöötade asendajana naaritsate ja sinirebaste ratsioonides". Filosoofia-doktorikraadi taotlemiseks esitatud väitekirja "Tooreste loomsete söötade asendamise võimalusi kiskjaliste karusloomade ratsioonides" valmis põllumajandusdoktor H. Tiku juhendamisel. Nimetatud väitekirja sisuks on loomsete tööstusjäätmete säilitamise, kuivatamise, granuleerimise ja saadud graanulite söötmiseks kasutamise uurimine. Väitekirja kaitsmisel oponeerisid bioloogiadoktor prof. E. Valdmann, põllumajandusdoktor prof. A. Ilus, põllumajandusdoktor prof. E. Rätsep. Väitekirja eduka kaitsmise (02. 06. 1994) tulemusena omistas nõukogu Rein Meele filosoofia-doktori kraadi põllumajandusloomade söötmise erialal.

Kahe tööperioodi peale kokku on põllumajandus- ja majandusteaduste doktorinõukogus kaitstud 9 väitekirja, nendest 2 põllumajandus- ja 7 filosoofia-doktori kraadi omistamisega. Üheksast kaitstud väitekirjast 4 olid taimekasvatuse, 4 põllumajandusloomade söötmise, 1 rohumaaviljeluse ja söödatootmise erialalt. Praegu on eeldused, et järgmisel kaitsmisnõukogu tööperioodil kaitsmisele tulevate väitekirjade arv saab olema veelgi suurem ja nende hulgas on filosoofiadoktori kraadi taotlejate kõrval ka mitmeid põllumajandusdoktori kraadi taotlejaid. Jääb vaid soovida, et kujunevas majandussituatsioonis saaks võimalikuks ka esimeste majandusteaduslike väitekirjade kaitsmine.

K. Annuk

Põllumajandus- ja majandusteaduste
doktorinõukogu sekretär